

Nro 3.

POLA ESPERANTISTO

dumonata

organo de Societo „Esperanto“ en Lvovo.

Decembro 1906.

Galicio, Aŭstrio.

I. Jaro.

Treŝe:

Patriotismo kaj la artefarita inter-
nacia lingvo (*W. Skalski*).
II. Kongreso esp. en Genewio.
Mowa Dra Zamenhoŝa.
Ruch esperantystyczny.
Podwójnie zrujnowany (*H. Hempel*).
Kronika.
Mi aŭdas Vin... (*Dr. L. Zamenhof*).
Wschodnia idylla (*St. Lazica*).
Ze ŝwiata esperantystycznego.
Ważna odezwa.
Do wszystkich Esperantystów.

Numer pojedynczy 30 h.

Enhavo:

La patriotismo kaj la artefarita inter-
nacia lingvo (*W. Skalski*).
II. Kongreso esp. en Genevo.
Parolado de Doktoro Zamenhof.
Esperantista movado.
Duoble ruinigito (*H. Hempel*).
Kroniko.
Mi aŭdas Vin... (*Dr. L. Zamenhof*).
Orienta idilio (*St. Lazica*).
El esperantisto mondo.
Grava alvoko
Al ĉiuj Esperantistoj.

Unu numero 30 h.

REDAGUJE
KOMITET.

Jara abono:
en Aŭstrio . . . 1.80 h.
en Eksterlando . 2.50 fr.
kune kun sendspesoj.

REDAKTATA --
DE KOMITATO.

Nakladem Towarzystwa „Esperanto“ we Lwowie.

SCIIGOJ.

Uprasza aię Sekretarzy wszystkich Klubów i Towarzystw esp. o przysyłanie co miesiąc wiadomości o ruchu esp. w swoim mieście.

Ponieważ dotąd tak pieniądze jak i listy bywają wysyłane albo do Redakcyi „Przemysłowca” albo też pod naszym pierwotnym adresem: Ossolińskich 13, zawiadamy, iż lokal towarzystwa został przeniesiony na ulicę: Podwale 7 dom „Dniestru” i tam prosimy wyłącznie posłać, pieniądze, zamówienia itp.

La „Internacia klubo de l' Esperantistoj” estas fondita la 13-an de novembro en Berlino. La celo estas de la klubo havigi profitojn al siaj membroj je rilato praktika kaj ideala per flegado de la beletristiko, per informadoj komercistaj kaj privataj, per asigno de komisioj en fremdaj lokoj, per ekscito de kolektado laŭcela rilate al ĉiuj objektoj: vidaj kartoj, poŝtmarkoj, moneroj sigeloj, mineraloj k. t. p. La Klubo havas bibliotekon, kiu ĉi povas esti uzata de ĉiuj membroj senpage. Regularoj kaj aligoklarigoj senpage ricevataj de Sro. Paul Nollenberg, Prezidanto de la klubo. Berlino N. N. 52 Germanujo, Lüneburgerstr. 30.

La sekretarioj de ĉiuj Kluboj kaj Societoj esp. estas petataj sendadi ĉiumonate sciigojn pri esper. movado en sia urbo.

Ĉar tiel mono kiel ankaŭ leteroj estas ĝis nun sendataj aŭ al Redakcio, de „Przemysłowiec” aŭ sub nia antaŭa adreso: Ossolińskich 13, ni sciigas, ke nia Societo translokiĝis en straton: Podwale 7 Dom „Dniestru” kaj ni petas nur tien sendadi monon, mendojn, ktp.

Pentekoston, de la 19-a ĝis la 21-a de majo 1907 okazos en Allenstein Prusujo orienta, „Unua Esperanta German - Slava Kongreso” Sekvanta estas la precizita programo.

La 19-an: Alsalutado de la partoprenantoj kaj interkonatiĝo.

La 20-an: Plenumado de la Kongresaferoj.

La 21-an Ekskursoj en la belegan arbaron, teatro, balo, k. t. p. Porke la organizado de la Kongreso estu pli efika, fondiĝis „Centra Organiza Komitato” Ni petas la samideanojn je sciigoj kaj disvastigo de tiu afero.

„L'Amerika Esperantisto”

sur belega papero presata ĉiumonata revuo redaktata en lingvoj angla kaj esperanta. —

Jara abonpago 5 kronoj.

Mendebla ĉe Administracio de „Pola Esperantisto”.

Prosimy pamiętać o wkładkach kwartalnych!

Warunki przystąpienia do lwowskiego Tow. „Esperanto”:

We Lwowie 50 h. (wpis.) i 2 K kwart. (wkładka)
Na prowincyi 50 h. (wpis.) i 1 K kwart. (wkładka)
P. T. Studenci płacą połowę.

W Redakcyi „Pola Esperantisto”
można zamawiać wszystkie dzieła i
pisma zagraniczne.

POLA ESPERANTISTO

Esperantaj sciigoj por pollingvanoj.

Decembro 1906.

Redakcio kaj Administracio: Lvovo (Podwale 7).

1. Jaro No. 3.

Patryotyzm a sztuczny język międzynarodowy.

Idea języka międzynarodowego bardzo często napotyka na pozornie ciężki zarzut, że jest on przeciwnym patryotyzmowi, że drażni narodowe uczucia swoim charakterem kosmopolitycznym. Czy tak jest w rzeczywistości? Nie!

Język międzynarodowy ma być tylko językiem pomocniczym, o b o k a nie w miejsce języków narodowych, aby członkowie różnej narodowości nie umiejący jakiejś wspólnej mowy mogli się porozumiewać. Obecnie żaden naród nie może zamykać się w sobie, lecz musi nawiązywać coraz liczniejsze stosunki z innymi narodami — stąd wylania się na tle językowym współzawodnictwo, kończące się bądź ustępstwami na rzecz obcego języka, bądź narzuceniem obcej mowy innym narodom. Lecz jest faktem niezbitym, że żaden naród nie będzie w stanie nigdy narzucić wszystkim cywilizowanym narodom swego języka, a więc ani język francuski, ani angielski, ani niemiecki, a tem mniej jakiś język słowiański nie zapanuje nad całym światem.

Jeżeli więc jesteśmy przekonani, że nasz język nigdy nie będzie służył stosunkom międzynarodowym, to czyż nie byłoby lepiej pozbyć inne dziś bardzo przemożne języki tej mocy i zgodzić się na język całkiem neutralny, sztuczny, na język, który nie jest własnością żadnego narodu? Tym sposobem usuniemy od siebie nieszczęśliwą zależność od innych narodów. Sztuczny język międzynarodowy usunie wszelką walkę na polu językowym i wszelki przesadny szowinizm, a przeciwnie stanie się bardzo dobrym i skutecznym łącznikiem między walczącymi dotąd o przewagę narodami.

Musimy nawiązywać stosunki międzynarodowe, jeżeli chcemy czynić postępy cywilizacyjne, a do tego potrzebnym jest koniecznie jakiś sposób porozumienia się; jesteśmy więc zmuszeni uczyć się jakiegos obcego języka oprócz ojczystego, a tego przecież całkiem nie uważamy za rzecz niepatryoty-

La patriotismo kaj la artefarita internacia lingvo.

La ideo de la internacia lingvo tre ofte renkontadas ŝajngravegan riproĉon, ke ĝi estas kontraŭa al patriotismo, ke ĝi incitas naciajn afektojn per sia internacia karaktero. Ĉu vere tiel estas? Ne!

La internacia lingvo devas esti nur helpa lingvo, do flank e kaj ne anstataŭ naciaj lingvoj, por ke la alinacioj ne parolantaj ian komunan lingvon povu interkompreniĝadi. Nun ne neniŭ nacio povas enfermi sin mem, sed ĝi devas kunligadi plej multajn rilatojn kun aliaj nacioj; el tio elkreskiĝas sur la lingva kampo la interbatalado finiĝanta aŭ per cedaĵoj al alinacia lingvo aŭ per altrudo de sia lingvo al aliaj nacioj.

Sed estas fakto nevenkebla, ke neniŭ nacio povos iam altrudi al ĉiuj civilizitaj popoloj ĝian lingvon, do nek lingvo franca, nek angla, nek germana, kaj plej malmulte ia lingvo slava ekregos en la tuta mondo.

Se ni do estas konvinkigitaj, ke nia lingvo neniam servados al la internaciaj rilatoj, ĉu ne estus pli bone senigi aliajn nun ĉe tre influajn lingvojn je tia forteco kaj konsentiĝi je la lingvo tute neutrala, artefarita, je la lingvo, kiu estas proprajo de neniŭ popolo! Per tio ĉi ni forpuŝos de ni malfeliĉan dependecon de la aliaj nacioj.

La artefarita lingvo internacia forigos ĉiun bataladon sur la lingva kampo kaj ĉiun troegan ŝovinismon, kaj kontraŭe ĝi fariĝos bonega kaj fruktoporta ligilo de interbatalantaj ĝis nun pri superemeco nacioj.

Ni devas interrilitiĝi, se mi volas progresadi en civilizacio, kaj al tio necesega estas ia interkompreniĝilo; do ni estas devigitaj lernadi ian alian lingvon krom la gepatra, kaj tion ĉi ni do tute ne opinias kiel kontraŭpatrujama, kaj eĉ ni devigas niajn ĝeinfanojn lernadi en la lernejoj lingvon

czną, a nawet zmuszamy nasze dzieci do nauki w szkołach języka często naszych nieprzyjaciół. znieważających nasze uczucia narodowe na każdym kroku. Jeżelibyśmy się na tę sprawę inaczej zapatrywali musielibyśmy n. p. zerwać sieci telefoniczne z zagranicą, ponieważ one służą także osobom mówiącym obcą gwara!

Unikniemy jednak tej sytuacji przez uczenie się sztucznego języka międzynarodowego. Czyż nie jest bardziej patriotyczną rzeczą jeżeli Polak z Hiszpanem będzie mówił Esperantem a nie jakimś obcym językiem narodowym?! Bo nikt przecież z nas nie jest tak naiwnym, aby przypuszczał, że języka naszego uczyć się będą wszystkie inne ludy, albo że rozpowszechni się on przynajmniej tak jak języki francuski, angielski lub niemiecki.

Nie bójmy się także, że język sztuczny, wyprze języki narodowe! nie bądną aż tak dalece śmiesznymi! Jeżeli żaden język naturalny nie może zawojować całego świata to o ileż mniej siły do tego posiada język sztuczny. Czyż Polak z Polakiem albo Francuz z Francuzem będą mówić językiem sztucznym? Czynieć to będą tylko w stadyum uczenia się dla ćwiczenia, lecz nigdy na to, aby swoją mowę ojczystą zepchnąć na drugi plan.

Uspokójmy się więc i uczmy się tego tak dziwnie łatwego Esperanto, gdyż nawet jako esperantysty pozostaniemy dobrymi patriotami.

Witold Skalski.

ofte de niaj malamikoj, malŝatantaj niajn naciajn sentojn sur ĉiu paŝo.

Se ni tiunĉi aferon alie rigardus ni devus ekzemple disrompi telefonajn retojn kun eksterlando, ĉar ili servadas ankaŭ al alilingvaj personoj!

Ni tamen evitos tiun ĉi situacion per lernado de la artefarita lingvo internacia.

Ĉu ne estas pli patriote se Polo kun Hispano interparolos esperante kaj ne per helpo de ia lingvo alinacia?!

Ĉar neniŭ tamen de ni estas tiel naive supozanta, ke nian lingvon lernados ĉiuj aliaj popoloj aŭ ke ĝi disvastiĝos almenaŭ tiel, kiel lingvoj franca, angla aŭ germana.

Ni ne timiĝu ankaŭ, ke la artefarita lingvo forigos lingvojn naciajn! ni ne estu eĉ tiel ridindaj! Se neniŭ lingvo natura povas albatali tutan mondon, kiom pli malmultan forton posedas por tio ĉi la lingvo artefarita! Ĉu Polo kun Polo aŭ Franco kun Franco parolados lingvon artefaritan?

Ili faros tion ĉi nur lernante, por ekzercado, sed neniam por forigi sian lingvon patran en la duan lokon.

Ni do trankviligu nin kaj ni lernu tiun mirinde facilan Esperanton, ĉar ni eĉ kiel esperantistoj restados bonaj patriotoj!

Witold Skalski.

Dua ĝenerala esperantista kongreso en Ĝenevo.

(Daŭrigo.)

Viktoria Halo, teatra ĉambrego, kvankam tre ampleksa — estas tute plenigita; super 1000 esperantistoj kaj super 2000 neesperantistoj ĉe estas ĉe la malfermo solena. Estas oka kaj duono vespere. Sur la estradon venas internacia kaj loka komitato kun diverslandaj delegitoj, antaŭirata de Dro Zamenhof. Kunvenintaj leviĝas, salutante doktoron per longa entuziasma, preskaŭ freneza aplaŭdado kaj sammomente aŭdiĝas diaj, kortuŝantaj sonoj eltiritaj el granda orgeno de majstra mano de sro de Ménil. Longa pasis momento ĝis maletaŭtiĝis tiu ĉi ovacio. Unue parolas sro Schneeberger esperante; li salutinte kore la Zamenhofon, dankas la lokan komitaton por ĝia laborado, esprimas sian ĝojon kaj

fieriĉon, ke li estas elektita prezidi la duan kongreson kaj fine deziras al la dua kongreso plenan sukceson. Post li parolas ĝeneralo Sebert france, ĉar li volas esti komprenita de ĉiuj ĉeestantoj; li turnas sin speciale al Soj Ed. Bernard kaj Ad. Privat, por en iliajn manojn danki la ĝenevan komitaton pro tiel bela preparo kaj akcepto de l' kongresanoj. Poste oni legas france kaj esperante la belegan leteron, ricevitan de sro E. Naville, la unua scienculo de Svisujo. La respektinda scienculo esprimas sian bedaŭron, ke li ne povis veni Ĝenevon kaj partopreni en la kongreso, sed lia aĝo (li estas 90-aĝa) kaj diversaj okupoj kaj aferoj malhelpis lin veni, kaj linas la leteron tiamaniere: „Mi do ne sentas en

mi nek forton nek povon aldoni sepan lingvon, kiel ajn facila ĝi estas, al la ses aliaj, kun kiuj mi iom konatiĝis“.

„Sed jen tio, kion mi povas diri al ĉiuj personoj kapablaj ĝin fari; Informiĝu pri la naturo de Esperanto kaj pri ĝiaj progresoj, kaj se vi atingos la saman konkludon, kiel mi, lernu tiun lingvon kaj admonu ĉiujn, ke ili ĝin lernu; vi tiel laboros en granda kaj bona faraĵo“.

„Se ian tagon oni povus diri, ke flanke de la naciaj lingvoj, kiuj daŭrigos sian malvolviĝadon naturan, ekzistas unu rimedo de komunikiĝo inter la loĝantoj de la terglobo, unu homara lingvo, tiu tago estos unu el grandaj datoj de la historio“... Oni povas imagi, kiel aplaŭdata estis ĉi—tiu letero de unu el gloruloj de Svisujo.

Tuj leviĝas dro Zamenhof por legi sian paroladon; denoviĝas longedaŭra aklamado. Ĝis malfrue estis paroladoj de diversaj delegitoj laŭ la alfabeto ordo de l' landoj kaj ĉiu parolanto salutas egalkore la kreinton de l' lingvo kaj belan Svisujon; unue la komandanto Lemaire por Belgujo, Kühnl por Bohemujo; Beaufront por Francujo, Hybs por Germanujo, Fino Shefer por Granda Britujo, pastro Guinart por Hispanujo, Bein por Polujo, Nauman por Rusujo, Nylen por Svedujo, Renard por Svisujo k. t. p. k. t. p. Estis ankaŭ delegitoj de Danujo, Finnulo, Bulgarujo, Italujo (Sino Junck). Fine profesoro Bicknell delegito de Ameriko raportas pri esp. movado en Ameriko kaj certigas, ke la Amerikanoj baldaŭ mirigos la mondon, kvankam ili ne delonge propagandas Esperanton. Plej varme estis aplaŭdata sro Beaufront. Jen fino de lia alparolo: „Kiom da profetoj antaŭdiris al ni la morton tuj de la naskiĝo mem de l' Esperantismo! Vi neniam sukcesos; la mondo ne lasos sin kaptiĝi per via idiotaĵo, ili ĉiutone kantadis al ni dum longaj jaroj. Sed feliĉe la profetoj eraris, la mondo komencis kaptiĝi per la idiotaĵo, kaj nun por la dua fojo, ĉiulandaj Esperantistoj tie ĉi montros al la skeptikuloj la vivantan realaĵon de internacia lingvo komprenata, parolata de la plej diversaj nacioj. Ha! certe ni ankoraŭ ne tenas la plenan venkon, sed ĝi tre proksimiĝis kaj baldaŭ la pretendita neeblo estos fakto plenumita por la tuta mondo“.

Post la salutado de delegitoj raportas sro Cart france pri Esperanto ĉe la blinduloj kaj pri ĝia graveco kaj progreso ĉe tiuj malfeliĉuloj. Post gajiga, mallonga parolado de Sro

Michaud kaj post kelkaj vortoj de leŭtenanto Bayol, kiu parolas pri neceso de Esperanto ĉe Ruĝa Kruco, suriras estradon Sino Junck kaj ĉarmas aŭdantaron per sia belega deklamaĵo; same L. Zamenhof, frato de nia majstro recitas de si verkitan versaĵon. Tiel finiĝis la malferma kunveno.

Dum merkreda konsido estas la tagordo tre ampleksa; nome la organiza Komitato prezentas diversajn demandojn; laŭ propono tamen de Sro Moch oni prokrastas multe el ili; nur ĉe l' propono krei en ĉiu pli granda urbo „konsulejojn“ en kiuj veturantoj povus ricevi ĉiujn klarigojn, kaj ĉe propono de l' Zamenhof'o al Nobel — premia Komitato oni diskutas longe. Oni decidis krei la konstantan sekretariojn de estontaj kongresoj. Post la konsido estis sendita telegramo al Sino Zamenhof, kiu ne povis veni en la kongreson — Aparte okazas kunsido de Esperantistaj framasonoj.

Je l' tagmezo ĉiuj kongresanoj kunvenas ĉe la kiosko „des Bastions“, kie okazas la oficiala festeno. Ĉirkaŭe granda, belega ĝardeno, multege da tabloj, la loko ornamita de ĉiulandaj standardoj, inter kiuj distingiĝas belaj, verdaj esperantaj koloroj; menuo nature skribita esperante; toastoj gravaj kaj humoraj fluas unu post alia; ĉie kora kaj frata interparolado kaj amuzo; La orkestro „Estudiantina“ ludas siajn plej bonajn muzikaĵojn, interplektante ilin de tempo al tempo per la himno „La vojo“ kaj „Arbarkanto“; multe da ĉeestantoj kunfajfas.

Vespera la plua laboro en specialaj, komisiaj kunsidoj. Lingva komitato, Ruĝa kruco, Svisa Esperanta Societo, francaj membroj de l' instruado, nefrancaj membroj de l' instruado, germanaj Esperantistoj, ŝipveturistoj, esperantaj ĵurnalistoj k. c.

Vespere la teatraĵa spektaklo. Teatro plena; unue tre sukcese kantas Sino Guivy „Marŝo de Esperantistoj“ de sro Deshays „Himno“ de Grabowski kaj „Birdoj forflugu“ tradukita de Seynaeve kaj „En sonĝo“. Fraŭlino Zablon d' Her aplaŭdigas sin varme en siaj deklamoj „Sub la faldoj de nia standardo“ kaj en „Excelsior“ tradukita de Grabowski. Post bela kantado de sro Chavet sekvas akteto de „La letero de rekomendo“, ludita kun granda animeco de Leono Zamenhof, Bourlet kaj Puluja y Vallès. Post interakto sekvas kantado de „Dueto de edzafesto de Figaro“, kantita de fino Farnes kaj dro Hanauer, „Flugintaj revoj“ kantitaj majstre de Sino Joffe-Beretta kaj fine „La Korvo“ deklamita de dro Lambert. Spektaklon finis

drameto „Floro de l' pasinto“ ludita de Sino Junck, Privat, Deshays, Bernard, Dubois, Sino Schneeberger, Warnier kaj Fino Schallter. Ludado estis varmege aplaudata.

Ĵaŭde la komuna ŝipekskurso al Vevey. Plej plezurriĉa momento; ĉirkaŭ 800 personoj sur ŝipo kun orkestro; ĉirkaŭe lazura akvo kaj ĉarmaj, neforgeseblaj pejzaĝoj; ĉiu serĉas siajn konatulojn aŭ konatiĝas ĵus. Ĉirkaŭ nia majstro nepriskribebla interpuŝado; ĉiu volas almenaŭ unu vorton almenaŭ surskribon elpeti. Post alboriĝo en Vevey salutataj estas la alvenintoj per kora kaj varma alparolo de loka urba estraro; respondas dro Zamenhof. En Vevey estas aranĝita granda festeno. Neeble estas ripeti ĉiujn toastojn kaj paroladojn, mallongige mi nur diros, ke impresita ricevita dum tiu ekskurso kaj akcepto de Vevey'anoj longe, vivlonge memoros la ekskursanojn. Ĉirkaŭ la kvina horo posttagmeze ĉiuj en akompano de „Liro“, Vevey'a orkestro, enŝipiĝas kaj revenas Ĝenevon.

Vendrede, matene kunsido en „Aŭla“ de l' universitato. Oni diskutas pri kreo de esp. konsulejoj. Fine oni decidis ilin krei kaj elekton de l' loko lasi al la naciojn.

Sinjoro Schneeberger legas leteron ricevitan de l' papa sekretario, en kiu papo Pio X-a transsendas benon por pastro Peltier, redaktoro de „Espero Katolika“ kaj por ĉiuj propagandistoj de Esperanto; samtempe sciigas la honorinda sekretario, ke papo permesas uzadi Esperanton en religiaj praktikoj. La letero faris grandan impreson kaj estis tre aplaudata. Fine oni elektis Anglujojn kiel la lokon de l' proksima kongreso. Posttagmeze havas lokon diversaj privataj kunsidoj: la lingva komitato, la medicinistoj, farmaciistoj, oficiroj, pacifistoj, sciencistoj, matematikistoj k. c. Neoku-

paj Esperantistoj vizitas la urbon. Vespere literatura kaj muzika festo. Ree kantoj, deklamoj kaj teatraĵoj. Je duono de dekunua komenciĝis tre animita balo. Oni povis vidi kelkajn personojn en naciaj kostumoj.

Sabate okazas en „Aŭla“ kunsido de l' provizora lingva komitato. Oni pligrandigas tiun komitaton, faras ĝin konstanta kaj definitiva. Sekvas kelkaj tre interesigaj paroladoj de Bein, Lemaire, Cart, Bayol, Bicknel, Sebert kaj fine raportas Beaufront pri la vizito kaj kora akcepto de Naville kaj elparolas la salutojn de li al sro. Zamenhof kaj ĉiuj kongresanoj. Vespere la oficiala ferimo de kongreso en „Viktoria Halo.“ De parteraj seĝegoj ĝis plej superaj galerioj ĉio plene. Unue parolas sro. Schneeberger, poste sro. Loyson diras tre belan odon al Dro. Zamenhof. kolonelo Pollen en nomo de ĉiuj kongresanoj esprimas dankon al sro. Zamenhof en paroloj vivplenaj kaj malŝpare aplaudataj. Post tiu parolo venas estradon du Svisinoj en belaj naciaj kostumoj kaj alportas al nia majstro grandan bukedon. La doktoro emociita dankas la Svisanajn pro ĉiuj monstroj de ricevita simpatio kaj diras la kongreson fermata.

Dimande diservon por protestantoj faras pastro Rust el Anglujo kaj duan pastro Schneeberger, kiu ankaŭ predikas esperante.

Por katolikoj faras meson en preĝejo de „Sta. Francisko“ pastro Guinart (Hispano) kaj predikas esperante pastro Peltier. Dum la diservo kantas Sino. Guivy kaj Fino. Perrin. Kelkaj esperantistoj partoprenas en ekskurso al Chamoix, plimulto tamen disveturas hejmen, bedaŭrante ke tiuj, belaj momentoj tiel rapide pasis. Samtempe estis aranĝita en Ĝenevo ekspozicio esperanta; kun granda intereso vizitata ankaŭ de neesperantistoj. L.

Parolado de Doktoro Zamenhof

Ĉe la solena malferma kunsido de l' dua Kongreso universala de Esperanto, en Ĝenève

(STENOGRAFITA).

Estimataj sinjorinoj kaj sinjoroj!

Mi esperas, ke mi plenumos la deziron de ĉiuj alestantoj, se en la momento de la malfermo de nia dua Kongreso, mi esprimos en la nomo de vi ĉiuj mian koran dankon al la brava svisa lando por la gastameco, kiun ĝi montris al nia Kongreso, kaj al lia Moŝto la Prezidanto de la Svisa Konfederacio, kiu afable akceptis antaŭ du monatoj nian delegitaron. Apartan saluton al la urbo Ĝe-

nevo, kiu jam multajn fojojn glorie inskribis sian nomon en la historion de diversaj gravaj internaciaj aferoj.

Permesu al mi ankaŭ esprimi en la nomo de vi ĉiuj koran dankon al la organizintoj de la nuna Kongreso, al la sindonaj svisaj Esperantistoj, kiuj tiel multe kaj senlace laboris en la daŭro de la pasinta jaro, fondis preskaŭ en ĉiuj urboj de la svisa lando grupojn esperantistajn, kaj diligente faris ĉion, kion ili povis por sukcesa pretigo de nia Kongreso;

al la Provizora Centra Organiza Komitato, kiu precipe en la persono de sia prezidanto tiel energie laboris kaj tiel diligente zorgis pri ĉiuj preparoj; fine — sed certe ne malplej grave — al tiuj kaŝitaj amikoj, kiuj per malavara fondo de la Centra Oficejo donis fortikan fundamenton por ĉiuj plej gravaj laboroj.

SinJORinoj kaj sinJORoj!

Ĉe la malfermo de nia Kongreso vi atendas de mi ian paroladon; eble vi atendas de mi ion oficialan, ion indiferentan, palan kaj senenhavan, kiel estas ordinare la oficialaj paroloj. *Tian* parolon mi tamen ne povas doni al vi. Mi ĝenerale ne amas tiajn parolojn, sed precipe *nun*, en la nuna jaro, tia senkolora oficiala parolo estus granda peko de mia flanko. Mi venas al vi el lando, kie nun multaj milionoj da homoj malfacile batalas pro libereco, pro la plej elementa homa libereco, pro la *rajtoj de homo*. Pri tio ĉi mi tamen ne parolus al vi; ĉar se kiel *privata homo* ĉiu el vi eble sekvas kun intereso la malfacilan bataladon en la granda multmiliono lando, tamen kiel *Esperantistojn* tiu ĉi batalado ne povus vin tuŝi, kaj nia Kongreso havas nenion komunan kun aferoj politikaj. Sed krom la batalado pure politika en la dirita lando estas nun farata io, kio nin kiel esperantistojn, ne povas ne tuŝi: ni vidas en tiu lando kruelan bataladon inter la *gentoj*. Tie ne homo de unu lando pro politikaj patrolandaj interesoj atakas homojn de alia lando — tiel la naturaj filoj de sama lando nur tial, ĉar ili apartenas al alia gento. Ĉiutage estingiĝas tie multe da homaj vivoj per batalado politika, sed multe pli da homaj vivoj estingiĝas tie ĉiutage per batalado *intergenta*. Terura estas la stato de aferoj en la multelingva Kaŭkazo, terura estas la stato en la Okcidenta Rusujo. Malbenita, miltoje malbenita estu la intergenta malamo!

Kiam mi estis ankoraŭ infano, mi en la urbo Bielovstok rigardadis kun doloro la reciprokan fremdecon, kiu dividas inter si la naturajn filojn de sama lando kaj sama urbo. Kaj mi revis tiam, ke pasos certa nombro da jaroj, kaj ĉio ŝanĝiĝos kaj boniĝos. Kaj pasis efektive certa nombro da jaroj, kaj anstataŭ miaj belaj sonĝoj mi ekvidis teruran efektivaĵon; en la stratoj de mia malfeliĉa urbo de naskiĝo, sovaĝaj homoj kun hakiloj kaj feraj stangoj sin jetis kiel plej kruelaj bestoj kontraŭ trankvilaj loĝantoj, kies tuta kulpo konsistis nur en tio, ke ili parolis alian lingvon, kaj havis alian gentan religion ol tiuj ĉi sovaĝuloj. Pro tio oni frakasis la kraniojn,

kaj elpikis la okulojn al viroj kaj virinoj, kadukaj maljunuloj kaj senhelpaj infanoj! Mi ne volas rakonti al vi la terurajn detalojn de la bestega Bielovstoka buĉado; al vi kiel al esperantistoj mi volas nur diri, ke terure altaj kaj dikaj estas ankoraŭ la interpopolaj muroj, kontraŭ kiuj ni batalas.

Oni scias, ke ne la rusa gento estas kulpa en la besta buĉado en Bielovstok kaj multaj aliaj urboj; ĉar la rusa gento neniam estis kruela kaj sangavida; oni scias, ke ne la Tataroj kaj Armenoj estas kulpaj en la konstanta buĉado, ĉar ambaŭ gentoj estas gentoj trankvilaj, ne deziras al iu sian regadon, kaj la sola, kion ili deziras, estas nur ke oni lasu ilin trankvile vivi. Oni scias nun tute klare, ke kulpa estas aro da abomenindaj krimuloj, kiuj per diversaj kaj plej malnoblaj rimedoj, per amase dismetataj mensogoj kaj kalumnioj arte kreas teruran malamon inter unuj gentoj kaj aliaj. Sed ĉu la plej grandaj mensogoj kaj kalumnioj povus doni tiajn terurajn fruktojn, se la gentoj sin reciproke bone konus, se inter ili ne starus altaj kaj dikaj muroj, kiuj malpermesas al ili libere komuniĝadi inter si kaj vidi, ke la membroj de aliaj gentoj estas tute tiaj samaj homoj, kiel la membroj de nia gento, ke ilia literaturo ne predikas iajn terurajn krimojn, sed havas tiun saman etikon kaj tiujn samajn idealojn kiel nia! Rompu, rompu la murojn inter la popoloj donu al ili la eblon libere konatiĝi kaj komuniĝi sur neŭtrala fundamento, kaj nur tiam povos malaperi tiaj bestaĵoj, kiujn ni nun vidas en diversaj lokoj.

Ni ne estas tiel naivaj kiel pensas pri ni kelkaj personoj, ni ne kredas ke neŭtrala fundamento faros el la homoj anĝeloj; ni scias tre bone, ke la homoj malbonaj ankaŭ poste restos malbonaj; sed ni kredas, ke komuniĝado kaj konatiĝado sur neŭtrala fundamento forigos almenaŭ la grandan amason de *tiuj* bestaĵoj kaj krimoj, kiuj estas kaŭzataj ne de malbona volo, sed simple de sinnekonado kaj devigata sinaltudado.

Nun, kiam en diversaj lokoj de la mondo la batalado inter la gentoj fariĝis tiel kruela, ni, esperantistoj, devas labori pli energie ol iam. Sed por ke nia laborado estu fruktoporta, ni devas antaŭ ĉio bone klarigi al ni la internan ideon de la Esperantismo. Ni ĉiuj senkonscie ofte aludadis tiun ĉi ideon en niaj paroloj kaj verkoj, sed ni neniam parolis pri ĝi pli klare. Estas jam tempo ke ni parolu pli klare kaj precize.

El la deklaro unuanime akceptita en la Boulogne'a Kongreso ni ĉiuj scias, kio

estas Esperantismo en rilato praktika; el tiu ĉi deklaro ni ankaŭ scias, ke „Esperantisto estas nomata ĉiu persono, kiu uzas la lingvon Esperanto tute egale, por kiaj celoj li ĝin uzas“. Esperantisto sekve estas ne sole tiu persono, kiu uzas Esperanton sole kaj ekskluzive por celoj praktikaj. Esperantisto ankaŭ estas persono, kiu uzas Esperanton por gajni per ĝi monon, Esperantisto estas persono, kiu uzas Esperanton nur por amuziĝadi. Esperantisto fine estas eĉ tiu persono, kiu uzas Esperanton por celoj plej malnoblaj kaj malamaj. Sed krom la flanko praktika, deviga por ĉiuj kaj montrita en la Deklaracio, la Esperantismo havas ankoraŭ alian flankon, ne devigan, sed multe pli gravan, flankon idean. Tiun ĉi flankon diversaj Esperantistoj povas klarigi al si en la plej diversaj manieroj kaj en la plej diversaj gradoj. Tial, por eviti ĉiun malpacon, la Esperantistoj decidis lasi al ĉiu plenan liberecon akcepti la internan ideon de la Esperantismo en tiu formo kaj grado, kiel li mem deziras, aŭ — se li volas — eĉ tute ne akcepti por la Esperantismo ian ideon. Por demeti de unuj Esperantistoj ĉian respondecon por la agoj kaj idealoj de aliaj esperantistoj, la Bulonja Deklaracio precizigis la oficialan de ĉiuj sendispute akceptitan esencon de la Esperantismo kaj aldonis la sekvantajn vortojn: „Ĉiu alia espero aŭ revo, kiun tiu aŭ alia persono ligas kun la Esperantismo estas ĝia afero pure privata, por kiu la Esperantismo ne respondas“. Sed bedaŭrinde la vorton „privata“, kelkaj amikoj-Esperantistoj klarigis al si en la senco de „malpermesata“, kaj tiamaniere anstataŭ konservi por la interna ideo de la Esperantismo la eblon tute libere disvolviĝi, ili volis tiun ideon tute mortigi.

Se ni, batalantoj por Esperanto, propre donis al la vasta mondo plenan rajton rigardadi Esperanton nur de ĝia flanko praktika kaj uzadi ĝin nur por nia utilo, tio ĉi kompreneble al neniu donas la rajton postuli, ke ni ĉiuj vidu en Esperanto nur aferon praktikan. Bedaŭrinde en la lasta tempo inter la Esperantistoj aperis tiaj voĉoj kiuj diras: „Esperanto estas nur lingvo: evitu ligi eĉ tute private la esperantismon kun ia ideo, ĉar alie oni pensos ke ni ĉiuj havas tiun ideon, kaj ni malplaĉos al diversaj personoj kiuj ne amas tiun ideon! Ho kiaj vortoj! El la timo, ke ni eble ne plaĉos al tiuj personoj, kiuj mem volas uzi Esperanton nur por aferoj praktikaj por ili, ni devas ĉiuj elŝiri el nia koro tiun parton de la esperantismo, kiu estas la plej grava, la plej sankta; tiun ideon,

kiu estis la ĉefa celo de la afero de Esperanto, kiu estis la stelo, kiu ĉiam gvidadis ĉiujn batalantojn por Esperanto! Ho, ne, ne, neniam! kun energia protesto ni forĵetas tiun ĉi postulon. Se nin, la unuajn batalantojn por Esperanto, oni devigos, ke ni evitu en nia agado ĉion idean, ni indigne disŝiros kaj bruligos ĉion, kion ni skribis por Esperanto, ni neniigos kun doloro la laborojn kaj oferojn de nia tuta vivo, ni forĵetos malproksimen la verdan stelon. kiu sidas sur nia brusto kaj ni ekkrios kun abomeno: „Kun *tia* Esperanto, kiu devas servi ekskluzive nur al celoj de komerco kaj praktika utileco, ni volas havnenion komunan!“.

Venos iam la tempo, kiam Esperanto fariĝinte posedaĵo de la tuta homaro, perdos sian karakteron idean; tiam ĝi fariĝos jam nur lingvo, oni jam ne batalados por ĝi, oni nur tirados el ĝi profiton. Sed nun kiam preskaŭ ĉiuj Esperantistoj estas ankoraŭ ne profitantoj, sed nur batalantoj, ni ĉiuj konscias tre bone ke al laborado por Esperanto instigas nin ne la peuso pri praktika utileco, sed nur la penso pri la sankta granda kaj grava ideo, kiun lingvo internacia en si enhavas. Tiu ĉi ideo — vi ĉiuj sentas ĝin tre bone — estas *frateco kaj justeco inter ĉiuj popoloj*. Tiu ĉi ideo akompanadis Esperantismon de la unua momento de ĝia naskiĝo ĝis la nuna tempo. Ĉi instigis la aŭtoron de Esperanto, kiam li estis ankoraŭ malgranda infano; kiam antaŭ dudek ok jaroj rondeto da junaj diversgentaj gimnazianoj festis la unuan signon de vivo de la estonta Esperanto, ili kantis kanton, en kiu, post ĉiu strofo, estis ripetataj la vortoj: „malamikeco de la nacioj falu, falu, jam estas tempo“. Nia himno kantas pri la „nova sento, kiu venis en la mondon“, ĉiuj verkoj, vortoj, kaj agoj de la iniciatoro kaj de la nunaj Esperantistoj ĉiam spiras tute klare tiun saman ideon. Neniam ni kaŝis nian ideon, neniam povis esti eĉ la plej malgranda dubo pri ĝi, ĉar ĉio parolis pri ĝi, kaj sindone laboris. Kial do aliĝis al ni la personoj, kiuj vidas en Esperanto „nur lingvon“? Kial ili ne timis ke la mondo kulpigos ilin pri granda krimo, nome pri la deziro helpi al iom-post-ioma unuiĝo de la homaro? Ĉu ili ne vidas, ke iliaj paroloj estas kontraŭaj al iliaj propraj sentoj kaj ke ili senkoscie revas pri tio sama, pri kio *ni* revas, kvankam pro neĝusta timo antaŭ sensencaj atakantoj ili penas tion ĉi nei?

Se mi la tutan pli bonan parton de mia vivo memvole pasigis en grandaj suferoj kaj oferoj, kaj ne rezervis por mi eĉ ian rajton

de aŭtoreco — ĉu mi faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Se la unuaj Esperantistoj pacience elmetadis sin ne sole al konstanta mokado, sed eĉ al grandaj oferoj, kaj ekzemple unu malriĉa instruistino longan tempon suferis malsaton, nur por ke ŝi povu ŝpari iom da mono por la propagando de Esperanto — ĉu ili ĉiuj faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Se ofte personoj alforĝitaj al la lito de morto skribadis al mi, ke Esperanto estas la sola konsolo de ilia finiĝanta vivo, ĉu ili pensis tiam pri ia praktika utileco? Ho, ne, ne, ne! Ĉiuj memoris nur pri la interna *ideo* entenata en la Esperantismo; ĉiuj ŝatis Esperanton ne tial, ke ĝi alproksimigas reciproke la *korpojn* de la homoj, eĉ ne tial ke ĝi alproksimigas la *cerbojn* de la homoj, sed nur tial, ke ĝi alproksimigas iliajn *korojn*.

Vi memoras, kiel forte ni ĉiuj estis entuziasmitaj en Bulonjo ĉe l' Maro. Ĉiuj personoj, kiuj partoprenis en la tiea kongreso, konservis pri ĝi la plej agrablan kaj plej entuziasman memoron por la tuta vivo, ĉiuj ĝin nomas „la neforgesebla kongreso“. Kio do tiel entuziasmigus la membrojn de la kongreso? Ĉu la amuzoj per si mem? Ne, ĉiu ja povas havi sur ĉiu paŝo multe pli grandajn amuzojn aŭskulti teatraĵojn kaj kantojn multe pli bonajn kaj plenumatajn ne de nespertaj diletantoj, sed de plej perfektaj specialistoj! Ĉu nin entuziasmigus la granda talento de la parolantoj? Ne; ni tiajn ne havis en Bulonjo. Ĉu la fakto ke ni komprenis nin reciproke? Sed en ĉiu kongreso de samnaciojn ni ja komprenas nin ne malpli bone, kaj tamen nenio nin entuziasmigas. Ne, vi ĉiuj sentis tre bone, ke nin entuziasmigus ne la amuzoj per si mem, ne la reciproka sinkomprenado per si men, ne la praktika utileco, kiun Espe-

ranto montris, sed la interna *ideo* de la Esperantismo, kiun ni ĉiuj sentis en nia koro. Ni sentis, ke komenciĝas la falado de la muroj inter la poloj, ni sentis la spiriton de ĉiuhoma frateco. Ni konsciis tre bone, ke, ĝis la fina malapero de la muroj, estas ankoraŭ tre kaj tre malproksime; sed ni sentis, ke ni estas atestantoj de la unua forta ekbato kontraŭ tiuj muroj; ni sentis ke antaŭ niaj okuloj flugas ia fantomo de pli bona estonteco, fantomo ankoraŭ tre nebula, kiu tamen de nun ĉiam pli kaj pli korpiĝados kaj potenciĝados.

Jes, miaj karaj kunlaborantoj! Por la indiferenta mondo Esperanto povas esti nur afero de praktika utileco. Ĉiu, kiu uzas Esperanton aŭ laboras por ĝi, estas Esperantisto, kaj ĉiu Esperantisto havas plenan rajton vidi en Esperanto nur lingvon, simplan, malvarman, internacian kompreniĝilon, similan al la mara signaro kvankam pli perfektan. Tiaj Esperantistoj kredeble ne venas al niaj kongresoj aŭ venos al ili nur per celoj esploraj, praktikaj aŭ por malvarma diskutado pri demandoj pure lingvaj, pure akademijaj, kaj ili ne partoprenos en nia ĝojo kaj entuziasmo, kiu eble ŝajnos al ili naiva kaj infana. Sed tiuj Esperantistoj, kiuj apartenas al nia afero ne per sia kapo, sed per sia *koro*, tiuj ĉiam sentos kaj ŝatos en Esperanto antaŭ ĉio ĝian internan *ideon*; ili ne timos, ke la mondo moke nomos ilin utopiistoj, kaj la naciaj ŝovinistoj eĉ atakos ilian idealon kvazaŭ krimon; ili estos fieraj pri tiu nomo de utopiistoj. Ĉiu nia nova Kongreso fortikigos en ili la amon al la interna ideo de la Esperantismo, kaj iom post iom niaj ĉiujaraj Kongresoj fariĝos konstanta festo de la homaro kaj de homa frateco.

Esperantista movado.

Algerio. Laŭ iniciativo de S-ro L. Landes en urbo Algerio formiĝis „Esperantista komerca kontoro“.

Anglujo. La „Brita esperanta Asocio“ konsistas nune el 68 societoj. La londona esper. Klubo organizis la 5. X. tre agrablan societan kunvenon kun muziko kaj dancado. En Dover la Grupo aranĝas du novajn kursojn (unu por sinjorinoj kaj la dua por junuloj). Edinburga Societo varbis 120 novajn anojn. Tie la „Educational Institute of Scotland“ aranĝis ekspozicion kun aparta esperantista fako kaj oni dum du tagojn vendis

pli ol 500 esperantajn librojn. En la „Peterborough School“ pli ol 200 knaboj kaj instruantoj lernas Esperanton. Fondiĝis „Korektada korespondanta Klubo (K. K. K.)“, kies membroj reciproke korektas siajn leterojn rilate al ortografio, gramatiko aŭ vortfarado, evitante disputojn pri stilo. La angla instrua komisio proponas la enkondukon de Esp. en la instruon programon de l'universitatoj.

Aŭstralio. En Sydney S-ro Marx fondiĝas „Esperantan Lernejo“. La redaktoro de „Australian Review of Reviews“ instruas Esperanton.

Aŭstrio. Fondiĝis grupo en Graz.

Belgujo. Dum novembro estis malfermita esp. kurso en Berhem. La edukejo de l' „Ursulines“ akceptis Esperanton en la programon de la lernejo kaj jam kvin monahinoj studas la lingvon por baldaŭ malfermi kurson. La urbeŝtaro de Antverpeno donacas al tiea esp. Grupo jare 300 frankojn atestante publike la gravecon de nia ideo. Dum la vintro 3 kursoj estos aranĝitaj.

Brazilujo. La ĵurnalo „O Pais“ publikigas kurson de nia lingvo. Ankaŭ la gazeto „Correio de Povo“ enhavas esper. fakon. S-ro Camazoto eldonas plenan lernolibron de Esperanto.

Ĉilio. En Santiago efektiviĝis grandioza esper. festo, en kiu S-ro S. Padilla, direktoro de gimnazio diris sukcesplenan paroladon pri Esperanto. En tiea komerca lernejo oni instruas lingvon Esp.

Danujo. La komerca lernejo en Aalborg enkondukis Esp. kaj la 30 lernantoj deziras korespondadi kun alilanduloj. (Adreso: Al la Esperantolernantoj, Handelsskole. Grønegade, Aalborg, Danmark).

Francujo. La urbeŝtaro decidis, ke la olicejoj sur la demandaj folioj pri konado de lingvoj ĉiam aldonu respondon pri scio de lingvo Esp. S-ro Capé-Montrosier, redaktoro de „Tra la mondo“, kiu per siaj klopodoj atingis la enkondukon de Esp. en la militistaron kaj maristaron estas ordenita per kruco de Honora Legio. La gazeto „Revue“ malfermas konkurson por originalaj esper. noveloj kaj rakontoj kun tri premioj (200, 100 kaj 50 frankoj). En Parizo aperis esper. ĵurnalo „Foto-Revue internacia“ dediĉita por fotografarto. En Bulonjo ĉe Maro fondiĝis esper. „Societo de Legistoj“.

Germanujo. Novaj Grupoj fondiĝis en Bremen, Dresden, Spandaŭ kaj Strassburg (Gimnazia esper. Klubo). La frankfurta esper. Grupo per festo akceptis la Ĝenevon travojaĝantan D-ron Zamenhof-on. La egzameni de lernantoj de frankfurta reala lernejo donis, malgraŭ nur 10 lecionoj, tiel bonajn rezultatojn, ke la ĉeestantaj direktoro kaj profesoroj fariĝis tre favoroj por nia afero. En Leipzig

ekzistas nun tri esper. Grupoj. La akademia scienca unuiĝo „Gabelsberger“ akceptis dum kunsido jenan decidon: „Ni opinias, ke la uzado de Esp. kiel internacia helpa lingvo estas nepre necesa por la interkomunikado de l'diversaj nacioj kaj tial ni aprobas simpatie la disvastigadon de Esp.“ En Braunschweig komenciĝas nova kurso por sinjorinoj.

Hindujo. Nova esper. gazeto „La Pioniro“ aperis en Hindujo; ĝi estas organo de esper. „Societo de Hindujo“ kaj enhavas tre gravajn sciigojn pri tiea movado. La Societo sendis du delegitojn al ĝeneva kongreso.

Hispanujo. Tre kontentigaj estas la sciigoj ricevitaj el tiu lando. Dank'al favora hispana gazetaro nia lingvo disvastiĝas. Novaj grupoj fondiĝis en kelkaj urboj. En Murcio on samtempe malfermis kvar kursojn por instruado de Esper. La valencia Grupo havas jam ĉirkaŭ ducent anojn. La pastroj-misiistoj en Alagon instruas Esperanton en siaj lernejoj kun granda sukceso.

Holando. En La Hago okazis la jara kunveno de Holando Esp. Societo kaj akceptis la „Belgan Sonorilon“ kiel oficiala organo. La konata literaturisto Frans Netscher dediĉis grandan parton de „Holandse Revue“ al Esperanto. La Haga gazeto „Land en Volk“ publikigis esper. tradukon de l' „Preĝo de nesianto“ de Multatuli.

Hungarujo. Aperis nova propaganda libro verkita de prof. Altenburger.

Italujo. La revuoj „Sicilia Universitaria“, „Guida cartofila italiana“ kaj „Sicilia Magistrale“ enpresas artikolojn pri kaj en Esperanto.

Japanujo. Fondiĝinta en Tokio „La japana esper. Asocio“ havanta ĉirkaŭ 400 membrojn eldonas ilustritan propagandan ĵurnalon „La japana esperanisto“, kies du unuaj numeroj jam aperis. S-ro Gauntlet instruas Esper. al pli ol 800 lernantoj.

Norvegujo. En Kristiania fondiĝis societo kun pli ol 200 membroj; ĝi aranĝas 2 kursojn.

Nova Zelando. En tiu lando ekzistas nun jam 6 esper. kluboj. S

Duoble ruinigito.

(Historio pri „brilanta afero“).

Preĝi li forgesis; li ne provis eĉ alturni dankeme al Dio, sian penson, okupatan nun pri miloj, kiujn li devis ricevi post la duon-horo. Li timis, cetere, enrigardi en sian animon, ĉar li sentis, ke io malĉasta enestas en tiu ĉi afero. Kaj li suferis pro tio, ĉar en ia anguleto de sia animo, li elserĉis ankoraŭ ion, kvazaŭ konscienccon..... en lian cerbon enpremiĝis vizio de profanata sakramento...

Aŭdiĝis bruo de veturilo. Tra pordo de l' preĝejo, oni vidis elirantan el malfermita kaleŝo, unu altkreskan sinjorinon, en hela, vojaĝa burnuso, kies kapuĉo kovradis ŝian kapon. Sur ŝian vizaĝon, faladis tiel densa punto, ke eĉ iu plej penetrema kaj scivola, povus ekvidi neniun el ŝiaj trajtoj. Post ŝi, paŝadis du nekonataj rigidaj sinjoroj; tria estis advokato F.

Li enpaŝis internen. La sinjorino tra la punto de sia vualo, devis kredeble ekvidi estontan edzon, ĉar montrante lin geste, ŝi interŝanĝis kelke da vortoj kun advokato. Ŝi haltiĝis unumomente, poste, proksimiĝinte sin al altaro, genufleksis kaj klinis la kapon. Neniu povus diveni, ĉu ŝi komencis preĝi, ĉu kalkuli jam antaŭe, profitojn de l' akto, kiu estis baldaŭ elokazota.

Kiam Juliano suprenlevis okulojn, ili falis sur la figuron de Kruciĝito. Li paliĝis subite kaj sentis sin kiel alforĝita al loko — senmoviĝebla. Li turnis okulojn direkte al vualigita sinjorino — kaj ia nedifinita tremo, — kiel rememoro, — skuigis lin...

Tiam alpaŝis al li unu el atestantoj, dirante:

— Mi petas, volu ja alproksimiĝi, sinjoro.

Kiel aŭtomato, formoviĝis malrapide Juliano kaj stariĝis apud la mistera nekonatino...

Komenco de ceremonio, kie oni respondis nur per vortoj: — „Mi havas“ — „Ne“ — pasis por distrita Juliano, senrimarkeble. Venis vico de ĵuro. La pastro subdiradis:

— „Mi, Juliano, prenas al mi, vin, Emmon“...

— Kio, Emmon? — Kiamaniere ĝi estas Emmo! — ekkriis Juliano, duone senkonscia — ĝi estas ŝi!... ŝi?...

— Kio vin surfalis? trankviliĝu ja sinjoro, — admonis lin la atestanto.

Juliano rekonsciĝis.

— Ĵus, ĝi estas neebla... ĝi ne estas ŝi... Mi petas, pardonu min sinjoroj... Kio devas nun sekvi?

Pastro daŭrigis, — Juliano ripetis: — „kiel edzinon kaj ĵuras al vi amon, fidelecon“...

— Sed mi gardis al ŝi fidelecon, nur ŝi... ŝi... min perfidis!... eksplodis denove Juliano okulumante konvulsie.

Oni pensis, ke li estas ebria, sed maljuste, — li estis tute sobra.

— Vi detruos vian aferon per tia frenezajo — murmuretis senpacience la advokato.

— Aferon.. aĥa, tridek miloj.. veve, — pro tio ĉi mi devas ĵuri...

Kiam sekvis vortoj: — „tiel helpu min, Dio ĉiupova“... Juliano balbutis vortojn, kunhelpigante lastajn fortojn, kaj fine saene kliniĝis mulsupren, sur la manojn de preĝej servisto, kaj unu el apudestantoj.

La ceremonio daŭrigis.

„Fianĉino“ kiu nek unumomente perdis malvarman sangon, ripetis per tre laŭta kaj preciza voĉo, vortojn diktitajn de l' pastro. La vortoj: „amo“, — fideleco“ — „honesteco“ — obeemo“... fluis eiĝis ŝia buŝo facile kiel disponado de manĝaĵoj. Ŝi ŝajnis eĉ ne rimarki momentan malsaneton de sia „fianĉo“.

Kiam tiu ĉi, malfarminte sine la okulojn, rekonis, ke la fakto estis plenumita, li volis alproksimiĝi al stranga „edzino“; — sed liaj piedoj senmoviĝis. Li restis do en sama loko, kaj vidis nur, ke li klinetis kapon al lia flanko, murmurinte ion kvazaŭ:

— „Mi dankas“ — kaj poste, apoginte sin sur la brakon de unu el sinjoroj, foriris kaj sidiĝis en kaleŝon, kiu baldaŭ malaperis sur kurbiĝa arbara vojo.

La malfeliĉa „novedzo“ falis en ian rigidlecon...

— Volu ja nun, sinjoro, veturi kun mi, al S. Tie mi elpagos vian apartenaĵon — diris la advokato.

— Aĥa, pro ĵuro al Emmo...

— Pro la alteno de kondiĉoj. Iru, do, rapidu, malvarmeco hodiaŭ terura!

Li eltiris lin perforte, sidigis en fiakron, kaj ili forveturis.

En kancelario de advokato, Juliano falis en apogseĝon, kaj post kelka momento de meditado, diris subite:

— Ĉu vi scias, sinjoro... tio ĉi, ne estas ja ŝercoj... Hm! kion mi volis diri?... Sed, — ĉu ĝi estis ŝi, sinjoro. aŭ ne ŝi — mi ne scias. — Per Dio, mi frenezigos!... — kaj li frotis la frunton per manplato.

— Lasu en paco iajn suspektojn, — mi petas, subskribu kvitancon — jen la mono!

La „sortelektulo“ subskribis senpense la paperon, kaj forĵetinte plumon teren, li diris:

— Tiel jen vendiĝas la homoj! Ha! ha!... pro kelkaj mallongaj vortoj:

„Mi ĵuras,... tiel helpu min Dio ĉiupova“... oni havigis novan veston kaj tridek milojn!... Pro vorto de honoro, eksterordinare granda afero! Ili lasis sin trompi, — kio sinjoro? Ha! ha! ha!... li ridis febre incitita

— Ĉu vi havas almenaŭ ordan ledan papersakon por banknotoj? — Ne? do m. prunto al vi la mian.

Kaj advokato plenigis ĝin kaj prezentis al Juliano.

— Kaj gardu vin bone, por ke oni ĝin ne forŝtelu al vi. Mi petas, jen la cigaro, — diris kaj ekfuminte la alian, li sidiĝis en kontraŭa seĝo. Post momenta atendado li komencis:

— Kiel vi decidis nun sinjoro, dispon tiun kapitalon — se permesite estas al mi ekscii? Mi petas, senofende; ĝi ne estas simpla scivolo. Ni, advokatoj, posedas sciigojn pri tiom da entrepreno profitigeblaj, en kiujn enmetita kapitalo duobligas, triobligas... kaj alvenas al tio, ke...

Sed Juliano ne aŭskultis. Li sidis kun malsuprenigitaj okuloj. Tiel pasis longa momento. Subite, li eksaltis, tuŝis enfluge la el-tenditan al li manon de l' advokato, kaj turnis sin al pordo. Kiam li estis jam sur la sojlo, alflugis al li la vortoj:

Ĉial, se vi devus kion ajn entrepreni iam en monaferoj, mi petas, turnu vin sinjoro, al mi, certe. Mi estos preta ĉiam kaj ĉial vin servi...

Ankaŭ al tio ĉi Juliano nenion respondis.

Elirinte, pli per kutimo ol konscie, li direktis sin al la drinkejo de kie, li eliris ĉirkaŭ mateno, ŝanceliĝante sur piedoj, kvankam la svifo estingadata tra tuta nokto, ĉituiŝoj ne permesis sin malaperigi. Ja verno turmentis lin kaj ĝis la sunleviĝo, li ne povis ĝin dronigi.

De ĉi tiu tempo, oni ne vidadis jam Julianon en ĉirkaŭaj domoj. Tutajn tagojn, kaj ofte noktojn, li pasigis en drinkejoj, invitante al si, kunulojn de glaseto. Kiam ili ĉirkaŭsi-

dis tablon, sekvis pokalviceto: unua... deka... dudeka... neniu ĝin kalkulis.

Kaj banknotoj elspezataj por tia drinkado, aŭ eltirataj de la kolegoj, kiam li estis senscia, malaperadis en papersako...

Ĉe tiaj libacioj, Juliano estadis komence ennubigita; — tio estis unua periodo. En dua, post kelke da glasetoj, liaj sangkoloraj okuloj stelbriladis, la briksimila vangruĝo kovris lian sulkitan vizaĝon kajvli komencis paroladi:

— Nu, kolegoj, glasojn supren! Al la sano de Emmo! Ĉu vi aŭdas? Tio ĉi estas pro ŝia mono, do, al ŝi apartenas!... Por via sano, Emnjo... ha! ha!... Aŭskultu, amatino, mi ĵuris al vi kaj mi gardos la fidelecon... Hura!

Al la preterpaŝanta kelnerino, li vokis, jam malpli scie:

— Emnjo, vi estis tie, vere? Vi ĵuris tiam al mi, en preĝejo — vi rememoras ĝin? Ha? Venu do tien ĉi?

Knabino forkuradis.

En tria periodo de drinkado, kapo de Juliano malsuprenfalis sur lian bruston; lia rigardo iĝadis preskaŭ sovaĝa. Li frapadis la tablon per pugno kaj kriegis:

— Mi ĵuris pro mono — mi diras ĝin ja al vi!... Kaj pro tia ĉi mono, mi drinkas... Mi vendis min... Nu! por cento da diabloj!... ...neniu havas rajton min defendi!

Kaj sur lia buŝo aperadis ŝaŭmo.

Juliano en tiu periodo estadis eĉ terura.

En kvara periodo, li estis jam tute senkonscia.

Mi renkontis lin unufoje, en tiuj tempoj, sur la strato. Li ne estis jam homruino, sed preskaŭ — homfantomo. Lia morala kaj fizika egalpezo estis por ĉiam rompita.

— Ĉu tiam estis ŝi, sinjoro, aŭ ne ŝi? — alparolis li min per goĝosonanta, akra voĉo — ĉar, per Dio, mi ne scias... — kaj li ŝanceliĝis kaj falis en pavinan defluejon.

„Vernon“ li ne dronigis ĝis morto, li ne sciigis ankaŭ ĉu tie estis „ŝi aŭ ne ŝi“.

Li mortis ne longe poste — en stalo de ia hotelo, en kiu li volis serĉi novajn glas-kolegojn...

Elĉerpita, li kuŝiĝis sur sterkaro, — kaj jam ne leviĝis.

H. Hempel.

KRONIKO.

Lwów. Po jakimś zastoju, trwającym przez czas wakacyj, ruch esperancki wzmożł się teraz żywiej w jesieni. Znika coraz więcej obojętność i topnieją uprzedzenia; jeśli się spotyka jeszcze wielu niedowiarków, to w ogóle jednak, zainteresowanie się naszą sprawą stopniowo postępuje. Lwowscy esperantyści niestrudzenie dążą do rozszerzenia ruchu tego, ile możliwości.

W środku października, p. Łazica, jeden z najczynniejszych działaczy w sprawie naszego języka i redaktor pisma „Pols. Esp.” wygłosił publiczny odczyt w sali wyższej szkoły realnej (łaskawie odstąpionej na ten cel przez Dyrekcyę). Licznie zebrani słuchacze mieli sposobność przekonać się z zestawionych przedmiotowo dowodów, nie tylko o użyteczności ale o konieczności międzynarodowego, pomocniczego języka. Przedstawione przez mówcę podstawy języka Zamenhova i jego sprawozdanie o obecnym tegoż wzroście we wszystkich zakątkach świata wyjaśniły zgromadzonym, iż kwestya jego jest wreszcie pomyślnie rozstrzygnięta; — a wezwanie jego skierowane do słuchaczy, by nie omieszkali wykorzystać ten najważniejszy wynalazek naszego stulecia, nie pozostał bez skutku.

W tejże samej sali odbywał się przez październik i listopad, kurs publiczny, prowadzony także przez p. Łazicę. Kurs ten właśnie został ukończony. Większą część uczących się stanowiła „pieć piękna”. Ostatnie wieczory poświęcił profesor nauczającemu czytaniu, a zamknął kurs kilku słowy przemówieniami do słuchaczy: by nie poprzestając na samem wyuczeniu się języka, werbowali nowych członków i nie zapominali, iż gdziekolwiek chodzi o coś szlachetnego i pięknego, tam nie powinno braknąć Polaków.

Drugi odczyt wygłosił w ratuszu miejskim, p. Reiner, prezes lwowskiego towarzystwa. Wymowny i starannie opracowany jego wykład skutecznie walczył z niedowierzającymi lub obojętnymi jednostkami.

Po odczycie p. Reinera, p. Skalski drugi z naszych agitatorów, otworzył oddzielny kurs naukowy, odbywający się także w sali szkoły realnej o 8-ej godzinie, we wtorki i piątki każdego tygodnia.

Trzeba dodać, iż gramatyka p. Skalskiego jest już wyczerpaną; wkrótce wyjdzie z druku obszerny podręcznik ułożony przez p. Łazicę podług wzorowej metody p. I. Borela i Carta.

Lvovo. Post ioma stato, dum la libertempo, la esperantista movado, ektloris nun, aŭtune denove pli forte. Malaperas pli kaj pli indiferenteco kaj degeligas antaŭjuĝoj; se ekzistas ankoraŭ multege da obstinaj skeptikuloj, tamen entute, la interesiĝo pri nia afero iom post iom progresas. La lvovaj esperantistoj penas senlace, plifortigi laŭ ebleco ĉi-tiun movadon.

Meze de oktobro faris S-ro Łazica, unu el plej agemaj propagandistoj de nia lingvo, kaj redaktoro de „Pola Esp.” — publikan paroladon, en Ĉambrego de Supera reala lernejo (afable permesita de la Direkcio por tiu celo). Multenombra aŭdantaro havis okazon konvinkiĝi per senpartiaj pruvoj, pri ne nur utileco, sed pri neceso de l'internacia helpa lingvo. Prezentiĝaj de la parolanto, bazoj de la lingvo Zamenhova, kaj lia raporto pri ĝia nuna disvastiĝado en ĉiu angulo de l' mondo, — komprenigis al la kunvenintoj, ke la problemo estas fine sukcese solvita; — kaj lia alvoko al aŭdantoj, ne prokrasti la konatiĝon de la plej grava eltrovo de nia jarcento, ne restis senetika.

En la sama lernejo, estis farata dum oktobro kaj novembro, la publika kurso, ankaŭ de S-ro Łazica. Tiu kurso estas ĵus finita. Granda parto de la kursanoj konsistis el „bela sekso”. La lastajn lecionojn dediĉis la instruinto por la ekzerca legado kaj fermis la kurson per kelkaj vortoj direktitaj al la aŭskultantoj: ke oni ne kontentiĝu je nura eklernado de la lingvo, sed varbadu novajn membrojn kaj ne forgesu, ke se sin nur temas pri io nobla, bela, la Poloj ne devas tie manki.

Duan paroladon faris en urba domo, S-ro Reiner, prezidanto de Lvova societo. Elokventa kaj zorge prilaborita lia parolado esike batalis kontraŭ niaj malkredemuloj kaj indiferentuloj.

Post la parolado de S-ro Reiner, malfermis S-ro Skalski, dua nia agitatoro de l' Esperanto en nia urbo, duan kurson faratan ĉiumarde kaj ĉiuvendrede je oka horo vespere, ankaŭ en reala lernejo.

Oni devas aldoni, ke la gramatiko de S-ro Skalski estas jam ĵus elĉerpita kaj nune aperos vasta lernolibro verkita de S-ro Łazica laŭ bonega metodo de S-ro I. Borel kaj Cart.

Nasz skromny lokal klubowy wygląda co wieczora nakształt ula. Śród schodzących się, odbywanem bywa wspólne czytanie i ćwiczenie przez rozmowę. Mała biblioteka zaopatrzona według możliwości w książki, ściągą tam wielu gości, nawet i z grona nieesperantystów.

Pierwszego grudnia, nasze towarzystwo przenosi się do obszerniejszego lokalu, gdyż dotychczasowy nie mógł pomieścić liczby naszych członków.

Wielką tak moralną jakoteż materyalną pomoc otrzymało towarzystwo nasze z klubu Warszawskiego, który nietylko zaabonował gazetę naszą dla swych członków, ale obiecał też swe współpracownictwo w wydawaniu gazety. Pozyskanie więc tak rozgłośnych weteranów jest dla nas, początkujących, korzyścią wielkiego znaczenia i spodziewamy się, iż w przyszłym roku organ nasz częściej będzie mógł wychodzić.

H.

D. 6. listopada.

Tarnopol. Dnia 21. października r. b. założonem zostało w Tarnopolu towarzystwo: „Societo Esperanto“. W walnem powszechnem zgromadzeniu odbytem w tarnopolskiej „Czytelnii naukowej“ wzięło udział wiele postępowej publiczności i wpisało się do towarzystwa.

Wybrany został jednogłośnie wydział następujący: Prezes — Michał Jurkow; wiceprezes — prof. gimn. Jan Przewoski; skarbnik — dr. Edmund Wang; sekretarz — Bolesław Kobak; gospodarz — Michał Woźniakowski.

P. Jurkow urządził dla członków towarzystwa początkowe lekcye języka Esperanto, a w grudniu, towarzystwo otwiera kurs publiczny.

Nowo powstałe towarzystwo przesyła bratniemu lwowskiemu, serdeczne jednomysłne pozdrowienie!

D. 25. października.

Nowy Sącz. Dzięki energicznej pracy p. Rysiakiewicza i innych tutejszych Esperantystów zawiązał się w d. 1. października „Klub Esperantystów“. Wydział jest następujący: A. Kołomyjski — prezes; H. Dudzińska — wiceprezes; W. Dubowski — skarbnik; R. Pisz — wiceskarbnik. Członkowie wydziału: E. Dzikowska, L. Marynowski, J. Lampecka. Towarzystwo wzrasta pomyślnie, przychylnie przyjęte przez publiczność. Ustają wreszcie przesady przeciwne międzynarodowemu językowi. Żywimy nadzieję, że nadal i nieesperantyści nie będą patrzeć obojętnie na naszą a również swoją sprawę i przyłączą się do bojowników za wielką ideę.

Nia modesta klubejo elrigardas ĉiuvespere kiel abelujo. Oni tie kunvenas por komuna legado kaj reciproka ekzercado. Laŭpove provizita biblioteketo altiras tien multajn kunvenantojn eĉ ankaŭ neesperantistojn.

Unuan de decembro, transloĝiĝas nia societo en pli vastan lokalon, ĉar la ĝisnuna ne povis enhavigi nian anaron.

Grandan helpon tiel moralan, kiel ankaŭ materialan ricevis nia societo de Varsovia klubo, kiu ne nur abonis nian gazeton por siaj klubanoj, sed promesis ankaŭ kunlabori en eldonado de la gazeto. Do la gajno de tiaj famkonataj veteranoj estas por ni, komencantoj, grandsignifa sukceso kaj ni esperas povi nian organon en sekvonta jaro plioftigi.

H.

La 6-an de novembro.

Tarnopolo. La 21-an de Oktobro k. j. estas fondita „Societo Esperanto“ en Tarnopolo. En (fonda ĝenerala kunveno aranĝita en tarnopola „Czytelnia naukowa“ („Scienca legejo“) partoprenis multo da progresema publiko tarnopola kaj enskribiĝis en societon.

Unuvoĉe estas elektita la sekvanta estraro: Prezidanto — Miĥaelo Jurkov; vicprezidanto — prof. gimn. Johano Przewoski; kasisto — d-ro Edmundo Wang, sekretario — Bolesław Kobak; mastro — Miĥaelo Woźniakowski.

Por societanoj aranĝis S-ro Jurkov unuajn lecionojn de la lingvo Esperanto kaj en decembro, la societo malfermas kurson publikan.

La nova societo sendas al la lvova frata societo, koran samideanan saluton!

La 25. de oktobro.

Nov-Sącz. Dank' al energia laboro de l' S-ro Rysiakiewicz kaj lokaj Esperantistoj, fondiĝis la 1-an de oktobro, la „Klubo Esperantista“ Estraro estas sekvanta: A. Kołomyjski — prezidanto; H. Dudzińska — vicprezidantino; W. Dubowski — kasisto; R. Pisz — vickasisto. La estraranoj pluaj: E. Dzikowska, L. Marynowski, J. Lampecka. La societo kreskiĝas feliĉe, favore akceptita de la publiko. Fine jam ĉesas la antaŭjuĝoj kontraŭaj al la lingvo internacia. Ni esperas, ke ankaŭ plu, la neesperantistoj ne rigardos indiferente nian kaj aukaŭ sian aferon kaj aliĝos al batalistoj pro granda ideo.

Warszawa 17. listopada 1906.

Po calorocznej przerwie rozpoczęły się na nowo zgromadzenia i wspólna praca członków Warszawskiego Towarzystwa Esperantycznego (V. S. E.). Dziwić się nie można, iż przerwa ta trwała tak długo; stan polityczny w Polsce nie sprzyja obecnie naszej idei; mówi się teraz, czyta i pisze prawie wyłącznie o egzekucjach, „dumie“, kozakach, wyborach, bagnetach i tym podobnych konstytucyjnych tematach; każde dziecię wie u nas, że „brauning“ jest najlepszym systemem rewolwerów, ale mało kogo zajmuje kwestya powszechnego języka i słucha się obojętnie twierdzenia, iż język Esperanto kwestyę tę zwycięsko rozstrzygnął.

Można jednak do wszystkiego przywyknąć, nawet i rewolucya, gdy trwa przydługo, przestaje zajmować całej myśli obywateli kraju, którzy po trochu powracają do prac poprzednich.

Komitet Warsz. Tow. Esp.*) przypomniał też sobie swoje zadanie i zarządził stale zgromadzenia członków. Skutki tego zarządzenia okazały się bardzo pomyślne. W pięknej sali „Towarzystwa Technicznego“ (ul. Włodzimierska 3) zebrało się 31. października osób 40 — a 14. listopada, 50. Nowych członków przybyło 20. a warszawskie gazety zaczęły stale donosić o naszych zebraniach, co ściąganie nam niezawodnie licznych sprzymierzeńców.

W dziale urzędowym obu tych zgromadzeń, roztrząsano wewnętrzne sprawy Towarzystwa oraz zewnętrzne jego stosunki. Główne zapadłe uchwały są następujące: 1) Wybrano wasze pismo; „Pola Esperantisto“ na organ urzędowy Warsz. Tow. Esp.; uchwalono zaabonować je dla wszystkich członków a abonament opłacać z kasy Towarzystwa, 2) Zniżono wkładkę (4 rs. rocznie zamiast 9 rs.; małżeństwo płaci pojedynczą wkładkę, ale otrzymuje tylko jeden egzemplarz „Pola Esperantisto“; komitet ma prawo w szczególnych wypadkach zmniejszać wpłatę członków a nawet zwolnić ich od niej całkowicie). 3) Przez aklamacyę obrano ojca naszego mistrza p. M. Zamenhofs, członkiem honorowym Warsz. Tow.

W dziale literackim, Leon Belmont przemawiał (po polsku) o esperantckich tłumacze-

Varsovio, 17. Novembro 1906.

Post tutajra interrompo rekomenciĝis la kunvenoj kaj la komuna laboro de l'membroj de Varsovia Societo Esperantista (V. S. E.). Oni ne devas miri, ke tiel longe daŭris la paŭzo; la politika stato de Polujo tute ne estas favora por nia ideo: oni nun parolas, legas kaj skribas preskaŭ ekskluzive pri la ekzekutoj, „duma“, kozakoj, elektoj, bajonetoj kaj aliaj konstituciaj temoj; ĉiu infano scias ĉe ni, ke „braŭning“ estas la plej bona sistemo de revolveroj, sed oni ne multe interesiĝas pri la problemo de l'universala lingvo kaj indiferente aŭskultas, ke Esperanto venke solvis la problemon. Sed oni kutimiĝas al ĉio, eĉ la revolucio, se ĝi daŭras tre longe, ĉesas okupi ĉiujn pensojn de la regnantoj kaj iom post iom oni revenas al siaj antaŭaj laboroj.

Ankaŭ la komitato de V. S. E.*) rememoris pri sia tasko kaj aranĝis regulajn kunvenojn de la membroj. Sukcesplena estis la rezultato. En la bela salono de „Teknika Societo“ (Włodzimierska 3) kunvenis la 31. de oktobro 40 personoj kaj la 14. de novembro — 50; aliĝis novaj dudek anoj kaj la varsoviaj gazetoj komencis regule raporti pri niaj kunvenoj, kio sendube altirados tre multe da novaj aliĝoj.

En la oficiala parto de la du kunvenoj oni diskutis pri la internaj aferoj de V. S. E. kaj pri ĝiaj eksteraj interrilatoj. Jen la ĉefaj decidaj: 1) Oni elektis vian „Polan Esperantiston“ oficiala organo de V. S. E., decidis aboni ĝin por ĉiuj membroj kaj pagi la abonojn el la kaso de la societo. 2) Oni malgrandigis la kotizaĵon (4 rub. jare anstataŭ 9 rub.; la geedzoj pagas nur unu kotizaĵon, sed ricevas nur unu ekzempleron de „Pola Esperantisto“; la komitato havas la rajton en specialaj okazoj malgrandigi la membran pagon aŭ eĉ tute liberigi de ĝi). 3) Per akklamo oni elektis la patron de nia majstro, Sron M. Zamenhof, honora membro de V. S. E.

En la parto literatura, Leo Belmont parolis (pole) pri Esperantaj tradukoj el la pola

*) Członkami tego komitetu są: dr. L. Zamenhof — prezes honorowy; Antoni Grabowski — prezes; Leopold Blumental (Leo Belmont) — wiceprezes; dr. Kazimierz Bein (Kabe) — sekretarz; Adam Zakrzewski — skarbnik; Aleksander Brzostowski — bibliotekarz.

*) Jen la membroj de la komitato: dr. L. Zamenhof — prezidanto honoro, Antoni Grabowski — prezidanto, Leopold Blumental (Leo Belmont) — viceprezidanto, dr. Kazimierz Bein (Kabe) — sekretario, Adam Zakrzewski — kasisto, Aleksander Brzostowski — bibliotekisto.

niach z polskiej literatury a długie swe i wielce zajmujące sprawozdanie ilustrował odczytaniem ustępów z przekładów Grabowskiego („Ojciec zadżumionych” i „W Szwajcaryi” Słowackiego), Kabego („Cienie” Prusa i „Srul z Lubartowa” Szymańskiego) oraz własnego tłumaczenia („Marność nad marnościami z Ecclesiastes”, podług Żulawskiego). A. Grabowski wygłosił swój przekład „Kozak” z Maryi Malczewskiego; Nauman, Leon Zamenhof i Kabe dodali sprawozdania z genewskiego kongresu i t. d.

(C. d. n.)

Kabe.

literaturo kaj ilustris sian interesplenan longan raporton per legado de fragmentoj el la tradukoj de Grabowski („La patro de Pestuloj” kaj „En Svisujo” de Słowacki), de Kabe („Ombroj” de Prus, „Srul el Lubartov” de Szymański) kaj de sia propra traduko („Vanto de vantoj” el Ecclesiastes laŭ Żulawski). A. Grabowski deklamis sian tradukon de „La kozako” el „Marya” de Malczewski; Nauman, Leon Zamenhof kaj Bein raportis pri la ĝeneva kongreso k. t. p.

(Duŝrigota.)

Kabe.

Bohemujo. Alvenis aŭtuna tempo kaj kune nova sezono. Naturo ekdormis kaj ĝia ekdormo vekis novan freŝan vivon en klubo; nova jaro por laboro komencas. Vojaĝintaj memroj revenis kun multaj kaj riĉaj spertejoj en klubon, kie ili estas ree amike bonvenantaj. Kongreson en Ĝenevo vizitis sro. Kühn kaj alportis al ni vere valorajn konsilojn koncerne la estontan laboradon kaj efikan propagandon. Tiu-jare oni komencis pli frue publike instruadi en kursoj jam en Oktobro, sed domaĝe, tiu kurso ne gastis tiom da vizitantoj, kiom la pasintan jaron, sed laŭ videblaj cirkonstancoj restos ĉiuj venintoj 40 ĝis la fino. Kurso estas por ĉiu membro senpaga nemembroj aniĝas. Ankaŭ la klubon tre multaj anoj vizitas por aŭdi la diversteman paroladon, kiun ĉiumerkrede unu el membroj aranĝas. Oni devas ankaŭ rimarki, ke preskaŭ duono da vizitantoj estaj niaj sinjorinoj kiuj tre vigle partoprenas je konsiliĝo de klubo.

En literaturo bohema — esperanta estas: rimarkinda dua eldono de „Uplná mluvnice a cvičebnice” (de Čejka-Krumpholz), vere perfekta lernolibro honoriganta aŭtorojn. Krom la antaŭparolo kun gravaj citoj el Komensky, Leibnitz, Müller, Tolstoj k. a. enhavas tiu libro tre detalan gramatikon (32 paĝojn). ekzercaron esperantan kun la bohema traduko, frazeologion, proverbaron esperantan, poste artikolojn! „Deveno de esperanto”, „Historio de esperanto”, „Antaŭparolon de prof. Dro. C. Bourlet al libro M. Jan Hus”, fine poemom de Zamenhof. Tre interesa kaj praktika estas aldonon: Organizo esperanta, Moneraj tabeloj kaj poŝta tarifo. Tuta libro enhavas 128 paĝojn kaj kostas K 1.10. Dua libreto estas „Vortaro bohema esperanta”, kiu al nia propagando jam de longe tre multe mankis. Per ĉi tiu verko estas forigitaj malhelpaĵoj de komencantaj tradukantoj, kiuj tre bone povas kontroli sian vortfaradon.

Alian publikaĵon boheman tradukon de Couturat eldonis Khun: „O jazyce mezinárodním.” II. eldono, kaj de Alferi: „Mezinárodní výchova a vyučování” (Internacia edukado kaj instruado.) Ankaŭ ne sen interese estas informa artikolo de „Volmont” Almanach praktikeho slovéka”, libro enhavanta tre bezonajn konsilojn por ĉiu praktika homo.

Tre granda ĝojo plenigis ĉiujn membrojn la 14 an oktobron, kiam alvenis longe atendita „Praha”. Kion signifas tiu nomo por ni, estos tuj dirita: En februaro 1905 elsendis nia klubo leteron rondirantan „Praha nomitan” preskaŭ 4 m. longan kun panoramo de Praha ĉirkaŭ la mondo al 15 esperantaj kluboj intencante post feliĉa reveno de tiu letero montri, ke esperanto estas en tuta mondo disvastigita. Berlin, Stockholm, Petersburg, Sophia, Roma, Alger, Murcia, Parizo, London, Montreal, Mexiko, Lima, Sant Jago, Melbourne, (Aŭstralio) tie ĉi estis Praha tre agrable bonvenanta kaj revenis al ni post 21 monatoj kun koraj salutoj de niaj samideanoj el tuta mondo. Ĉiu klubo aldonis raporteton pri si, ankaŭ vidkarton de urbo, regiono aŭ tre belan pentraĵan insignon nacian kunigitan kun esperanto. Do ĉiu komprenas nian ĝojon, kiam ni ricevis preskaŭ atendeblan gravan propagandilon. Por montri ke esperanto taŭgas al amuzaj celoj, aranĝis klubo amikan vesperon, kies programo estis tute esperanta, kaj de membroj nem plenumita. El tre interesa, programo ni citas; Kantistan kvarteton „Esperanto” koncerton: Violino kaj piano (soj. Pruŝa kaj Fleischmann), kantojn de sro. Andreas, tre belan „Caprizio brillante” de Mendelssohn (fino. Cozlova), poste tre plaĉantaj scenoj:

„Diagnozo” (tradukis kaj prezentis sino. Krauzova kun soj. Kamarýt kaj Barviř), „Mia unua sceno” (fino. Vaněckova) kaj Letero de rekomendo (trad. sro. Davidek, prezentis soj. Comský, Davidek, Kamarýt)

kiun oni ludis en kongreso Ĝeneva; Pli multe ol 100 vizitintoj okupis grandan salonon de unua restoracio en Praha „Leneve“ kaj montris per tio ke esperanto pli kaj pli interesigas la publikon. Alvenis ankaŭ multaj salutleteroj kaj telegramoj.

En komerca societo „Merkur“ diskutis sekretario so. Kamarýt pri esperanto kaj ĝia signifo por komerco.

En Náchod kaj Králově Dvůr estis aranĝitaj diskursoj de esperanto kaj estas ankaŭ malfermitaj kursoj. En Berno komencis prof. Holman instrui esperanton en komerca lernejo. Jam dua lernejo. Barviř.

Mi aŭdas Vin...

I.

Mi aŭdas Vin...
En trankvileco reviganta
Kvazaŭ balzam' en kor' fluanta
Via parol' sanigas min.
Mi aŭdas Vin...

II.

Mi aŭdas Vin...
Per Viaj sonoj dorlotia
Mi flugas kiel ensorĉita
For de la tero, o diin'
Mi aŭdas Vin...

III.

Mi aŭdas Vin...
Ke Viaj sonoj tiel ĉarmaj
Sopirojn kvietigu larmajn
Kaj min pacigu ĝis la fin'
Mi aŭdas Vin...

IV.

Mi aŭdas Vin...
Por Viaj vortoj kante — dolĉaj
Por murmuretoj mire sorĉaj
Mi al turment' oferus min
Por aŭdi Vin!

Dro Leono Zamenhof.

Orienta idilio.

(Daŭrigo.)

Maljuna Arĥum, al kiu filo ĉion konfesis, venis al reĝo kaj diris:

„Estro, en horo de batalo mi savis ian vian vivon kaj tronon... Duonan jarcenton mi servis al vi fidele, hodiaŭ mi postulas unu solan rekompencan: donu al mia filo, edzinon de poeto, belan Theaŭ'on!“

Ek aŭdis alparolon de Arĥum, kaj tuta de timo kaj maltrankvileco ĵetis sin al piedoj de reĝo... petis lin — petegis, certigante, ke li sen Theaŭ perd os kapablecon de kanto, kiu tiel sorĉadis reĝon...

Lacigita de tiuj petoj reĝo uzis artificon... resendis Theaŭ'on por kelka tempo al ŝia patrino kaj trankviliginte Ek'on per la certigo, ke filo de Arĥum elveturas malproksimen plenumi gravajn kaj malfacilajn reĝajn komisionojn. Ek restis, sed juna altranĝulido anstataŭ fari intencitan vojaĝon, venis vilaĝon, kie loĝis Theaŭ kaj tie per kovinkado kaj minacoj prosperis ricevi konsenton de juna virino kaj... edziĝis je ŝi.

Puŝata de malĝojaj antaŭsentoj forveturis Ek post nelonga tempo vilaĝon, kie li esperis ekvidi sian edzinon. Kiam li alvenis, trovis en ŝia domo ĵus gajan edzigan feston. Je ŝia demando — ekaŭdis malfeliĉulo de preteriranto respondon, ke tie oni festas edziniĝon de Theaŭ je juna filo de altoficulo Arĥum... Nigra malespero metis sian manplaton sur koron de kompatinda Ek. Li petegis per korŝiranta voĉo preteriranton eniri en la domon kaj elvoki el ĝi Theaŭ'on...

Poste li iris sub palmon, kie li sidadis kun sia amatino -- kaj komencis lastan kanton. Kaj kiam vortoj, kiujn li verkis en feliĉaj momentoj, troplenigis lian koron per larmoj, li eltiris akran ponardon — kaj kune kun lia vivo mortis ankaŭ lia kanto.

Kiam alkuris Theaŭ, trovis la poeton malviva... Antaŭ ŝiaj okuloj ekstarigis pentraĵoj de l' pasinta, unua amo. Bedaŭro je perdita feliĉo, sopiro je mortinta poeto fajrigis tiel forte, ke ŝi prenis kuŝantan ponardon kaj per unu enigo tratranĉis oran fadenon de ŝia vivo...

Ŝian korpon forprenis rivereto kaj forportis kun si. De tiu ĉi tempo ĝiaj argentaj ondoj fariĝis sangoruĝaj.

El esperantista mondo.

El Bohemujo ni ĵus plezure sciigas, ke en jaro 1907 reaperos bohema — esperanta ĵurnalo.

Jare eliros 10. numeroj po 16 paĝoj. Abonprezo: fremdlando fr. 3.85 (Por Aŭstrio 3 kronoj).

Redaktoro de nova gazeto estas elektita S. Ed. Kühnl, kiun kunhelpas redakcia komitato — aro da spertaj esperantistoj. — Ĉio koncernanta la gazeton (abonpago, manuskrip-

toj, inseratoj k. a.) estu sendata laŭ adreso: „Esperantista Klubo en Praha II – 1322, Bohemujo.

Redakcio de „Pola Esperantisto“ gajnis S. Dron Kabe, famkonatan aŭtoron de „Pola Antologio“ kaj tradukinto de l'multaj polaj verkoj en l'esperanton. Speciale de li estos direktata rubriko „Literaturaĵoj“.

Grava alvoko.

Dum la 2^a Kongreso, en Genevo, okazis multaj kunvenoj por divers-fakaj specialistoj: legistoj, matematikistoj, katolikoj, anarhiistoj, framasonoj, ŝakludistoj, k. c. k. c.; kaj oni fondis eĉ *Scienca sekcion*.

Tiu *Scienca Sekcio* enhavas, verŝajne, diversajn sub-sekciojn, apartigotajn laŭ la diversaj fakoj: ĥemio, mekaniko, geologio, botaniko, k. c., k. c.

Inter tiuj ĵus cititaj, grava loko estos certe rezervata por astronomio.

Tial, ni kredas ke ni povas jam de nun utili la aferon, publikigante la jenan alvokon per kiu nia kara kunlaboranto, la klerulo F. de Roy, sin turnas.

Al ĉiuj Esperantistoj Astronomiistoj.

Estas fakto certa ke la progreso de Esperanto multe dependas de l' kreo de teknikaj vortaroj, kaj dum la lasta tempo, tre grava penado estas farita en tiu ĉi direkto.

Dezirante, en mia speciala fako, kunlabori al la afero, mi provis formi vortaron de astronomio kaj parencaj sciencoj.

Evidente, tia laboro ne povas esti la verko de unu homo sola.

Por ke ĝi havu ian valoron, estas necese ke multaj Esperantistoj el diversaj landoj kunhelpu al ĝi. Jam en 1903, mi skribis al multaj personoj kaj grupoj en la tuta Esperantistaro, petante ke la astronomiistoj respondu mian proponon. Malfeliĉe, krom DU esceptoj, Esperanto ne ŝajnis estis la lingvo de astronomio, kaj la verko senprogresis.

Mi nun ripetas kaj ampleksigas mian proponon, kaj forte petegas ke la Esperantistoj de ajn lando, kiujn la afero interesas, bonvolu skribi al mi. Mi do esperas ke, baldaŭ, ni povos verki kaj presigi bonan vortaron por tiu scienco, unu el la plej internaciaj.

Félix de ROY,

342, chaussée de Turnhout,
BORGERHOUT (Anvers) Belgique.

(kunlaboranto de La Belga Sonoro, membro de astronomiaj societoj de Belgio, Anglujo kaj Francujo.)

Al ĉiuj Esperantistoj.

Tre ofte diras multaj homoj, ke ili lernus internacian lingvon „Esperanto“, se jam ekzistus kelkaj milionoj da esperantistoj, kun kiuj oni povus korespondadi aŭ interparoladi dum vojaĝo. Estas vere, ke plej grandajn utilojn donos lingvo internacia tiam, kiam ĝi estos konata de preskaŭ ĉiu homo, sed jam hodiaŭ la nombro de geesperantistoj, ĉiutage kreskante, superas unu milionon kaj ne ekzistas lando, kie oni ne povus trovi esperantistojn.

Por ĉiuj geesperantistoj estas do utile kaj necese scii la adresojn de aliaj samideanoj kaj tial de kelkaj jaroj eliras „Tutmonda Jarlibro Esperantista“, enhavanta (krom diversaj sciigoj pri ekzistantaj kluboj, eldonitaj libroj, gazetoj) la nomojn kaj adresojn de ĉiuj esperantistoj, kiuj zorgis pri ilia enskribo. Bedaŭrinde tiuĉi Jarlibro ne estas kompleta (la lasta eldono enhavas nur ĉirkaŭ 40.000 adresojn), ĉar multaj samideanoj ne scias pri ĝia eldonado, aŭ eĉ sciiginte, ne alsendis sian adreson al administracio de l' Jarlibro.

La redakcio de „Pola Esperantisto“, ĉiam penante plifaciligi al geesperantistoj la interrilatojn, petas do ĉiujn siajn gelegantojn, por ke ili laŭ sube donita modelo alsendu siajn nunajn adresojn per afrankita poŝta karto tre *legeble* skribita kaj por ke ili sciigu ankaŭ aliajn konatajn geesperantistojn pri tiuĉi alvoko. La redakcio sendos ĉiujn riĉevitajn al eldonisto de Tutmonda Jarlibro Esperantista por senpaga enskribo.

Estus ankaŭ tre bone, se ĉiu esperantisto, kiu aŭ aĉetinte Jarlibron aŭ trarigardinte ĝin en societejo, trovis en ĝi erarojn, sciigu pri tioĉi, por ke la sekvonta eldono estu pli perfekta.

La adresoj enpresotaj en plej proksiman Jarlibron nepre devas esti alsenditaj antaŭ fino de novembro.

Modelo de sciigo.

Regno: (Aŭstrio)

Provinco: (Galicio)

Urbo: (Lwów)

Strato: (Zygmuntowska)

Domo Nr. (51)

Persona nomo: (Edvard)

Familia nomo: (Sarnicki)

Profesio: (arĥitekto)

Rimarkoj: (adreso de la 1^a/7 ĝin 1^a/4 Janów
k. Lwowa.)

ST. LAZICA

Obszerny podręcznik

do nauki jęz. „Esperanto“

z licznymi przykładami i wyjątkami z prozy i poezji.

■ Cena 1 korona. ■

Do nabycia w Tow. Esperanto we Lwowie i we wszystkich księgarniach.

Kondukanto

al belega

Skotlando

Vidaĵoj, naciaj karakterizoj k. t. p. Rothsay, Glasgo, Skotlando Higgle & Co Presistoj kaj eldonistoj.

Prezo 1 penco.

(Tre interesiga kaj lerniga broŝureto.)

Do nabycia w redakcyi „Pola Esperantisto“

Gramatyka języka Esperanto (W. Skalski) wyczerp.	— 50 K
Vortaro esperanta-pola (St. Lazica)	— 40 „
Słownik polsko-esp.	— 40 „
Pola Antologio (Kabe)	2 — „
Fundo de l' mizero (Sieroszewski)	0 75 „
Interrompita kanto (Orzeszko)	0 75 „
Odznaki esperanckie (gwiazdki)	1 — „

Germana Esperantisto.

Monata organo de germanlingvaj grupoj, redaktata esperante kaj germane. Enhavo propaganda, kronika, literatura.

Abonprezo por ĉiuj landoj Mk. — 3. Rb. 1 50.

Admin. kaj Red. Berlino. Prinzenstrasse 95.

„Ruslanda Esperantisto“

Ĉiumonata organo Esperantorusa de la S-to „Espero“. — Vasta kaj varia materialo pri la problemoj kaj movado de Esperanto. Social-politika fakoj. Verkoj de gloriĝaj modernaj beletristoj. Detalaj prospektoj riceveblaj senpage. La jara abonpago (kune kun membrigo en la S-to „Espero“) — 3 rubloj (8 koronojn), Adreso: Ruslando, St. Petersburgo, B. Podjačeskaja, 24, en la S-to „Espero“.

„TRA LA MONDO“

Tutmonda multilustrata Esperanta revuo.

Kunlaborado plene internacia pri la sekvantaj temoj: nuntempaĵoj, arto kaj literaturo, sciencoj, komerco, industrio, militistaro kaj maristaro, teatro, sportoj, virina kaj gejunula pago, felietono, ludoj, konkursoj kun valoraj monaj premioj.

Ĉiuj artikoloj estas verkitaj de Kompetentuloj kaj anoj de l'landoj aluditaj. Grava fakoj por ĝenerala politika informado.

Eliras je la fino de ĉiu monato.

Jarabono: 8 fr.; kvaronjare 2 fr. 25 c., per monpapero. Administracio: Mendon, (S-O), France. Oni povas sin turni al „Pola Esperantisto“.

»Por helpi al la propagandistoj, la Fermo Hachette k. K^o ĵus eldonis serion da bildaroj (25 malsamaj numeroj), tute en Esperanto, por infanoj.

»Ni varme rekomendas al niaj legantoj tiun ĉi novan kaj tre malmultkoston propagandan rimedon. Per ili, ankaŭ, la profesoroj facile povos paroligi siajn lernantojn (ekz. priskribigi ĉiun bildon). La Bildaroj estas aĉeteblaj en ĉiuj librejoj kaj papervendejoj.

LIBRAIRIE HACHETTE & Cie

79, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, 79.

Walne zgromadzenie

członków Towarzystwa „Esperanto“ we Lwowie

odbędzie się dnia 14. grudnia b. r. o godzinie 6. wieczór
w sali Wyższej Szkoły realnej (ul. Kamienna)

J. Reiner

prezes

W. Shalshi

sekretarz

Główny skład wydawnictw Tow. „ESPERANTO“ we Lwowie księgarnia **H. ALTENBERG, LWÓW.**

**Pierwsza galicyjska fabryka
bielizny i kołder**

pod firmą

**Unua galicia fabriko de
tolaĵo kaj litkovriloj**

sub firmo

Lwów, plac Kapitulny 3.

Wiktor Sedlaczek

Lwów, plac Kapitulny 3.

• poleca

z najlepszych materyalów starannie wy-
rabianą bieliznę damską, męską, dla
dzieci i niemowląt.

**Całe wyprawy ślubne. — Wyprawkę
dla niemowląt.**

Kołdry wełniane i puchowe.

Ceny stałe a niskie. Cenniki dostarczam
gratis. Wszelkich informacyi udzielam
chętnie.

rekomendas

tolaĵon virinan, viran kaj infanan zor-
geine fabrikitan el plej bonaj materia-
laĵoj.

Kompletaĵ edzigaj dothavoj.

Dothavetoj por suĉinfanoj. Lanaj kaj
lanugaj litkovriloj. Fiksaj kaj moderaj
prezoj. Prezaroj senpage kaj aŭfrankite.

Ĉiuj informoj volonte donataj.

Oni korespondas ankaŭ esperante.